

Vedení operací v horském terénu

Kolektiv VVO/OS

Příprava k vedení agresivní války je imperialisty usměrňována i na rozsáhlé horské prostory severní a jižní části Evropy.

Rozsah a obsah těchto příprav našich pravděpodobných nepřátel vyžaduje od nás, věnovat otázkám vedení operací v horském terénu odpovídající pozornost. Operace na směrech, probíhajících tímto horským terénem, se budou rozvíjet za zvláštních podmínek a budou spojeny s překonáváním značných těžkostí, budou značně složité a budou mít své specifické rysy.

Rozeberme zvláštnosti organizace a vedení útočné operace na horském válečnickém území. Prvořadou úlohu v ozbrojeném zápase budou mít rakety s jadernou náloží, které jsou rozhodujícím prostředkem k zvětšení pohyblivosti vojsk i k zvýšení odolnosti obrany. Zničení velkých uskupení nepřítelů v členitém terénu bude nejčastěji dosahováno vzájemnou součinností vojsk několika frontů nebo operačních skupin. Na jednom strategickém směru v horském terénu bude podobný úkol plněn nejčastěji vojsky jednoho frontu. Je to podmíněno malým počtem směrů se značně omezenými možnostmi rozvíjení, s obtížemi při zřizování letišť a rozmístění týlu v horách apod.

Úloha frontu, vševojskové armády, jakož i jednotlivých svazků je na horském válečnickém území významnější, že jejich činnost vyžaduje větší samostatnost než v rovinatém terénu. Útočná operace v horském terénu má rovněž předem určené cíle, pro jejichž splnění se co nejekonomičtěji využívá atomových úderů a jejich výsledků, aby byl proveden hluboký průlom obrany, ovládnuta klíčová postavení nebo objekty a zničena nepřátelská uskupení rozvinutá na jednotlivých terénech izolovaných směrech. Dosažení těchto cílů vyžaduje rozhodný operační manévr, vysoké tempo útoku a hlavně nepřetr-

žitě a ve srovnání s nepřitelem, rychlejší narůstání sil. Poslední požadavek vyplývá ze specifických podmínek operačního učenění útočného uskupení vlastních vojsk a obranného uskupení nepřítelů, které je děleno po sledech na větší hloubku než obvykle a rozmístěno zpravidla podél úzkých horských údolí, soutěsek a průchodů.

Hlavními objekty operační činnosti frontu v horách mohou být:

- prostředky hromadného ničení, raketové základny a raketová odpalovací zařízení, hlavní uskupení pozemních sil a nepřátelského letectva rozmístěné na nejdostupnějších směrech;
- dominující výšiny, průsmyky a horské průchody, jejichž ovládnutí umožní vyjít do údolí nebo na náhorní rovinu;

- důležité průmyslové prostory, které mají význam pro vojenskoekonomický potenciál dané země a tvoří určitou část objemu výroby;

- velká politická centra, opevněné prostory a hlavní obranné čáry.

Za všech okolností bude mít největší význam ničení hlavních uskupení nepřítelů, jeho raketových základen a prostředků hromadného ničení. Jejich zničení umožní ovládnout prostory, které odhalují směry výhodné pro vedení útoku a pro provádění manévru a dále prostory, které zlepšují podmín-

ky přemístění vlastních raketových útvarů, letectva a týlu. Tyto podmínky zvyšují možnosti narůstání síly úderu a zvětšování tempa postupu. Proto musí být i zde v horách veškerá činnost zaměřena na rychlé zničení raket, letectva, zásob jaderných zbraní, živé síly a techniky nepřítele.

Na základě operačně strategických cílů budou v operaci vedené v horském válčišti ukládány frontu nebo operační skupině dílčí operační úkoly. Bližší úkol bude nejčastěji spočívat ve zničení raketových prostředků a jaderných zbraní nepřítele, ve zničení jeho hlavního uskupení a v ovládnutí těch horských prostorů anebo terénních čar, jejichž ovládnutí vytvoří příznivé podmínky pro další manévrovou činnost. Hloubka úkolu frontu bude dosahovat zpravidla 150—200 km. Další úkolem ve většině případů bude rozvíjet útok do hloubky, ovládnout prostory rozmístění raket středního a dalekého dosahu, zničit přicházející zálohy, zabránit nepříteli vytvořit novou frontu obrany a konečně dosáhnout prostor stanovený za cíl operace a který zabezpečuje další rozvíjení činnosti. Hloubka dalšího úkolu frontu může dosahovat asi 250—300 km.

Hloubka útočné operace frontu v horském terénu může tedy dosahovat 400—500 km. Přitom může být útok veden v pásmu o značně šířce až 600 až 800 km a někdy i více.

Pokud jde o možná tempa útoku, budou určité v horských prostorech nižší, než ve středně členitém terénu, i když na některých směrech a v určitých obdobích operace mohou být stejné.

Do dnešní doby se počítalo, že v horském terénu může být střední tempo útoku 25—30 km za den. Avšak soudobá plně motorizovaná a mechanizovaná vojska mohou dosáhnout vyššího tempa, ovšem za předpokladu, že

obrana nepřítele bude umlčena jadernými zbraněmi. To umožňuje, aby i hloubka denního úkolu divize při útoku v obvyklém terénu byla zvýšena až na 40—50 km za den. V mnohých případech i po častém stoupání a klesání a po nerovných komunikacích, mohou útočící vojska dosahovat za den až 60 i 80 km.

Na bojovou sestavu bude mít rozhodný vliv cíl operace, zámysl a použití atomových zbraní v operaci. Bojová sestava bude určena rovněž počtem směrů, umožňujících vedení rozhodné útočné činnosti a jejich operační kapacitou. Dále bude záviset na počtu vyčleněných jaderných nábojů na operaci a na počtu svazků, kterých bude zpravidla méně než v otevřeném terénu. V bojové sestavě operační skupiny, útočící v horském terénu v pásmu, jež bude asi 2krát až 3krát větší než v rovnatém prostoru, mohou být v nejlepším případě 2—3 vševojskové a jedna letecká armáda, vzdušné výsadky a další jednotky a svazky ostatních druhů vojsk, které budou rovněž v menším počtu než v operaci v obvyklých podmínkách. Tanková armáda a samostatné tankové svazky budou použity hlavně až k využití úspěchu při vyjití vojsk do širokých údolí anebo na náhorní roviny.

Operační hustota v operacích v horském terénu bude rovněž značně menší, než je tomu v obvyklých podmínkách. Například podle zkušeností ze cvičení Sovětské armády připadá jedna divize ve středně členitém terénu zpravidla na 7 až 8 km pásma útoku, na horských směrech na 11 a dokonce až na 45 km. Tomu odpovídají i vyčleněvané počty jaderných zbraní pro front, jichž je ve srovnání s operacemi v obvyklém tempu zpravidla méně.

Směry úderů frontu a jeho operační učlenění budou určovány: počtem vyčleněných prostředků hromadného ni-

čení a raket, úkolem, uskupením hlavních sil nepřítele, stavem a systémem obranných staveb nepřítele, dostupností směrů a ostatními důležitými činiteli.

Hlavními formami vedení operace mohou být:

— čelní úder na jednom, zpravidla nejdostupnějším horském směru s dalším rozvíjením činnosti do hloubky, se svinutím nepřátelské obrany ve směru jednoho nebo obou křídel a vyjitím do širokého údolí anebo na náhorní rovinu;

— úderem na dvou sbíhajících se horských směrech obklíčit a současně zničit hlavní uskupení nepřítele po částech (úder na dvou směrech je zvláště důležitý v těžko dostupných prostorech);

— čelními údery provedenými na několika dostupných směrech prolomit a rozdrobit nepřátelskou obranu, zničit uskupení nepřítele po částech a tím si vytvořit podmínky pro vyjití hlavních sil do prostorů (především údolí), které umožňují hromadné zasazení motostřeleckých a tankových vojsk.

Největší význam ze všech forem manévru při útoku v horách má obchvat a obejítí především takových klíčových prostorů jako jsou vstupy a východy z horských průchoďů, hlubokých údolí a soutěsek, jejichž ovládnutí čelním úderem by vyžadovalo značné síly a prostředky a bylo by mnohdy spojeno se ztrátou tempa útoku. Je třeba si uvědomit, že manévr v horách, směřující k obejítí a provedení třeba jen nevelkou taktickou jednotkou, může rychle narušit obranu nepřítele. Úspěch obchvatu a obejítí je podmíněn velkou rychlostí manévru pohyblivými jednotkami v součinnosti se vzdušnými výsadky, vysazovanými v nepřátelském týlu.

Mluvíme-li o formách operačního manévru, je třeba zdůraznit výjimečný

význam správné volby směru rozhodující činnosti, na kterém v zásadě závisí další výsledky celé operace. Během útoku nebude jej zpravidla možno měnit, neboť přeskupení i nevelkých sil z týlu k frontě a zvláště přesuny vojsk podél fronty je spojeno s ohromnými těžkostmi. Nemusí totiž v takové situaci být k dispozici ani jedna příčná komunikace. Kromě toho nebudou mít vojska při útoku v rychlém tempu v celé řadě případů dostatek času na provedení tohoto manévru.

Na rozdíl od obvyklých podmínek bude front v operaci v horském terénu provádět nejčastěji 2—3 a někdy i 4 údery, aby najednou zničily nepřítele na pokud možno z terénního hlediska dostupných směrech, aby zabránily manévru záloh nepřítele a vyloučily možnost soustředěného použití jeho raket a jaderných zbraní. Počet úderů bude závislý na měřítku bojové činnosti v operaci, na poměru sil a na možnostech použití velkých uskupení na rozhodujících směrech. Na každém směru musí být uskupení vojsk tak silné, aby bylo možné co nejúplněji a včas využít výsledky jaderných úderů, dosáhnout nutné operační a taktické hustoty na úsecích průlomu a provést rozhodný úder do celé operační hloubky obrany nepřítele.

Útok na několika směrech nejlépe zabezpečuje protiatomovou ochranu úderných uskupení, zvyšuje možnosti vojsk při překonávání zničených prostorů, pásem radioaktivního zamoření a ztěžuje nepříteli organizaci souvislé fronty.

Široké použití jaderných zbraní a taktická i operační izolovanost většiny směrů vhodných pro provedení útoku v horském terénu vyžaduje proto nejúčelnější členění operace.

Rozhodující směr činnosti a směry hlavních úderů svazků je možno vést k objektům operačního významu, do

prostorů rozmístění hlavních uskupení a největšího soustředění raketových a jaderných prostředků nepřítele. Tyto směry se volí podle kapacity, stavu komunikací, charakteru terénu přístupného pro činnost hlavních druhů vojsk a který umožňuje rychlý manévr do boku a týlu nepřítele, umožňuje nepřetržité zásobování a dává předpoklady k nejefektivnějšímu využití jaderných úderů, použití raket a letectva pro podporu vojsk do celé operační hloubky nepřátelské sestavy. Směr rozhodující činnosti a směry hlavních úderů svazků musí tvořit výhodné podmínky pro rychlejší rozvinutí vojsk, umožnit zahájení útoku s překvapením, ztížit nepřítele provedení jaderných úderů na vojska a rovněž vyloučit jakékoli střetnutí s uskupením nepřítele, která mají provést protiúder. Avšak na směr, na kterém je výhodné použít hlavních sil, může být umístěno i nejsilnější uskupení nepřítele. Proto bude směr rozhodující činnosti i směry hlavních úderů svazků prováděny častěji než v rovinatém terénu na silnější uskupení nepřítele, avšak až po provedení jaderných a leteckých úderů.

Pokud jde o operační učlenění fronty, musí toto zabezpečit především na rozhodujícím směru, aby výsledky palebné přípravy a podpory útoku, kterou provádějí raketová vojska, byly využity útočícími vojsky ihned a co nejefektivněji. V horském terénu není nutno mít vojska na celé frontě. Kromě toho je v horách pro malou průchodnost a operační kapacitu jednotlivých operačních směrů nutno mít vojska uskupena na jednotlivé směry na úkor ostatních, méně důležitých směrů. Na směru hromadného použití atomových zbraní, který je totožný s hlavním úderem je účelné rozvinout většinu sil – dvě armády a na ostatních směrech mít zpravidla jednotlivé svazky.

Operační učlenění vojsk frontu

v horách se liší svými specifickými zvláštěstmi. Podle směru horských hřbetů a stavu silniční sítě může být toto učlenění roztaženo buď podél údolí a soutěsek z týlu k frontě, anebo podél fronty, je-li výchozí prostor pro útok rozmístěn rovnoběžně s horskými hřbety. Fronta a někdy i armáda nebudou mít často druhý sled. Ten se vytvoří až v průběhu operace a to až po dosažení prostorů, které umožňují hromadné použití vševojskových svazků. Pro úspěšné provádění úderů do boku a týlu hlavního uskupení nepřítele, pro obklíčování a ničení nepřítele a k zabezpečení vysokého tempa útoku již od začátku operace je nutno vyčleňovat silné jednotky pro obejití.

V rozsáhlé míře bude v horském terénu využíváno vzdušných výsadků, především taktických. Budou-li tyto výsadky vysazeny v nepřátelském týlu v prostorech průsmyků nebo uzlů cest, mohou mít vliv nejen na odolnost nepřátelské obrany, nýbrž za určité situace mohou vytvořit i podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelských uskupení. Nelze přehlížet, že v horském terénu nabývají jeho jednotlivé klíčové úseky někdy značného operačního významu, i když jejich ovládnutí a udržení provádějí taktické jednotky. K ovládnutí takových klíčových úseků je účelné včas začlenit do sestavy vojsk vzdušné výsadkové svazky a útvary, a pro vysazení výsadků dopravovaných vrtulníky, určovat jednotky a útvary ze sestavy vševojskových svazků frontu.

Velmi důležité je zabezpečit pokud možno co největší odolnost operačního učlenění fronty jako celku před účinky úderů jaderných zbraní nepřítele. To znamená nedopustit, aby svazky, zálohy a jiné prvky operačního učlenění byly po dlouhou dobu ve stejných prostorech.

Při použití jaderných zbraní v hor-

ském terénu je nutno respektovat ve větší míře požadavek nevytvářet pro postup vlastních vojsk další překážky rozrušením horských cest a vytvářením pásem radioaktivního zamoření.

V případech, že je průchod vojsk možný pouze po jedné komunikaci, je nutno použít atomových nábojů tak, aby nebylo sníženo tempo postupu útočících vojsk.

Nejen pozemní výbuchy, ale i tlakové vlny vzdušných výbuchů mohou způsobit rozsáhlé závaly a zasypaní. Nejdůležitější úseky cest mohou být samozřejmě již dříve připraveny k rozrušení a zamořeny nepřítelem a při jeho ústupu vyraženy, avšak stupeň rozrušení a doba potřebná na obnovu cest bude přitom menší než znásobí-li toto rozrušení ještě hromadné jaderné údery útočníka.

Nelze opomíjet těžkosti raketových útvarů a svazků při přemísťování úzkými horskými průchody, omezený manévr mimo komunikace, složité provádění radiolokačního a zvukoměrného průzkumu a použití rádiového spojení pro řízení palby, malý počet prostorů vhodných pro rozmístění vyčkávacích a palebných postavení a jejich složitější topografické vyměření.

V horském terénu je možno s největším úspěchem použít takové raketové jednotky, které na přípravu ke střelbě potřebují poměrně málo času, a které jsou vybaveny pohyblivými dopravními prostředky. Využití řízených operačně taktických raket v horách je krajně ztíženo volbou prostorů palebných postavení a omezenými možnostmi provést spolehlivé navedení rakety do cíle pomocí boční radiokorekce. Použití okřídlených raket bude v řadě případů pro malou výšku letu nemožné. Rakety taktického významu mohou být v horském terénu nejširší použity, protože zabezpečují samostatnost armád a dokonce i divizí na samostatných a

izolovaných směrech. Zásoby raket je výhodné vytvářet podle směrů a tyto přibližovat k prostorům palebných postavení.

Vedení útočné operace bude ulehčeno provedením hromadných úderů jaderných zbraní, které umožňují překvapivé a rychlé překonání taktické hloubky obrany. Při soustředěném rozmístění hlavních sil nepřítele na omezeném počtu směrů, na kterých je možný postup, mohou takovéto údery vytvořit velké trhliny v jeho obraně. To umožní útočícím vojskům dosáhnout výsledků operačního významu už v první den útoku. Z toho však nelze činit závěr, že při průlomu taktické hloubky nedojde k nutnosti bojovat a organizovaně použít všech druhů vojsk. Nepřítel vyčlení k udržení taktické hloubky obrany příslušné síly a bude klást rozhořčený odpor. Je tedy nutno provedení průlomu taktické hloubky obrany založit na včas a ve všech směrech připraveném překvapivém úderu.

Hlavní síly prvního sledu armád budou nejčastěji umístěny rozptýleně 30—40 km v hloubce operační sestavy. Na daný signál se rychle přesunou a ve vzdálenosti 3—5 km od předního okraje sestavy nepřítele se rozvinou do předbojových sestav, aniž by se zastavovaly, pokračují v postupu. Přitom mají v pohotovosti silné předsunuté odřady.

Po průlomu taktické hloubky pronikají vševojskové svazky na jednotlivých směrech do hloubky za účelem překvapivého zničení rozdělených jednotek a útvarů nepřítele a ovládnutí mezilehlých obranných čar, důležitých objektů a prostorů z chodu. Přitom se neprovádějí čelní zteče postavení, bráněných vojsky. Tyto úkoly musí být řešeny především pružným manévrem, hlubokým obchvatem a obejitím s rozsáhlým využitím obchvatných odřadů. Současně nutno vzít v úvahu, že nepřítel se bude snažit, aby donutil úto-

čící vojska soustředit síly na nevelkém a úzkém prostoru v údolí, aby tato vojska poskytovala výhodný cíl pro použití jaderných zbraní. Proto je nutné zabránit nahromadění vojsk, jejich zdržení na komunikacích nebo čarách rozvinutí a přemísťovat druhé sledy a zálohy rozptýleně.

V horském terénu musí být, právě tak jako i ve středně členitém terénu, ke konci prvního dne útoku plně překonána taktická hloubka nepřátelské obrany a bránci ji vojska musí být zničena. Předsunuté jednotky musí vyjít na čáru, která zabezpečuje nejlepší podmínky pro zničení hlavních sil dalšího operačního sledu nepřítele.

Rychlost a rozhodnost útoku v horách se zabezpečuje: zničením atomových a raketových prostředků nepřítele, průlomem jeho obrany do velké hloubky, dezorganizací jeho systému velení, rychlým zničením nepřátelských uskupení, která zaujímají klíčová postavení a hlavně dosažením prostoru, který zabezpečuje provedení silného úderu do boku a týlu nepřítele, zasadit druhé sledy a zálohy do sražení. Má-li front druhý sled, je účelné zasadit jej do sražení až po překonání těžko dostupných prostorů a po dosažení širokých údolí nebo náhorní roviny.

Obklíčení jednotlivých uskupení nepřítele v horách se dosahuje ovládnutím průsmyků, průchodů a uzlů cest v týlu pomocí vzdušných výsadků při současném rozhodném čelním útoku vojsk na hlavních směrech. Jestliže je poměrně lehké provést v horách obklíčení, je zničení obklíčených vojsk mnohem těžší. Kromě toho nebude front mít k dispozici dostatečné síly pro přehrazování všech cest, kterých se nepřítel pokusí využít k vyvedení svého uskupení z obklíčení. Proto je k ničení nepřátelských uskupení třeba přistoupit ihned, aniž by se čekalo na úplné obklíčení a použít k tomuto účelu

především hromadných atomových a raketových a leteckých úderů.

Během útoku musí front vést nepřetržitý boj s jadernými a raketovými prostředky nepřítele a být v pohotovosti až v okamžiku splnění svého bližšího úkolu a v řadě případů i dříve vstoupit do boje s velkými operačními zálohami jeho pozemních vojsk. Na výsledku tohoto boje bude závislé udržet iniciativu a dosažení rozhodného přelomu při rozvinutí útoku na daném směru. Ve většině případů bude mít boj se zálohami ráz střetného sražení značného rozsahu, které se může rozpadnout na jednotlivé boje na izolovaných směrech, a které si vyžádá značné části sil frontu. Proto musí být vojska frontu v průběhu vedení útočné operace v takovém uskupení, které by zabezpečilo okamžité odražení silného nepřátelského protiúderu. Přitom je velmi důležité umět využít odkrytého boku k tomu, aby bylo možno provést hluboké obejít se současným provedením čelních roztínajících úderů. Pro podobný manévr v horách bude mít zvlášť velký význam včasné zajištění dosaženého úspěchu.

Je zřejmé, že úspěchu v útoku bude dosaženo rychlým zničením raketových a atomových základů nepřítele na nejdůležitějších operačních směrech, rozhodnou činností vojsk, dovedným využitím odkrytých boků, rychlým soustředěním převahy sil na hlavních směrech a ovládnutím rovinatých úseků terénu, které zabezpečují rozvinutí většího uskupení sil frontu pro další útočnou operaci. To jsou hlavní, nejcharakterističtější rysy soudobé útočné operace, prováděné v horském terénu.

*

Přejdeme nyní k rozboru některých zvláštností organizace a vedení obranné operace v horách.

Ve Velké vlastenecké válce byly od-

haleny možnosti obrany v horách a byl pině potvrzen názor, že v operačně strategickém měřítku může obrana na válečných horského charakteru mít svůj význam, bude-li této obrany a aktivity, usilující vnutit nepříteli boje a sražení mající rozhodné cíle.

Cílů obranných operací, jak potvrdily boje ve Velké vlastenecké válce a v Koreji, bylo dosažováno úporným držetím nejdůležitějších klíčových objektů a prostorů na celé frontě, hlubokým obejítím a mohutnými údery do boků a týlu proniknuvšího uskupení nepřítele a jeho zničením po částech na jednotlivých rozhodujících směrech taktického i operačního významu. Taková činnost s uvážlením všech zvláštností je nejdůležitější pro organizaci a vedení obrany v horském terénu v soudobých podmínkách. Tato činnost musí tvořit základ aktivní obrany, která široce využívá jaderných zbraní spolu se silnými protiúderů a dílčími útočnými boji, zvláště na těch horských směrech, na kterých je reálné zmařit útok nepřítele.

Základem obrany musí být rovněž úpornost a schopnost vydržet hromadný jaderný úder nepřítele. Nezávisle na stupni narušení celistvosti a na hloubce vklínění nepřítele musí být obrana s to zničit nepřítele a vyrvat mu iniciativu na celé frontě. Při budování obrany musí být všechny přirozené překážky a prostory vylučující použití velkých uskupení pozemních vojsk využity v maximální míře v zájmu narušení taktické a operační součinnosti sil nepřítele a s úkolem při jeho vklínění do obrany, zbavit jej volnosti manévru druhými sledy a zálohami.

V horách získává obránce řadu výhod v organizaci systému PVO, protože jsou omezeny možnosti nepřítele v bombardování z malých výšek a použití výsadek, jejichž vysazení nebo shoz je spojen s velkými těžkostmi.

Obránce se však zde setkává i s určitými těžkostmi, např. při organizaci převozů a soustředění operačních záloh, zvláště v období, kdy se nepřítel při přípravě a provedení útočné operace bude snažit předejít obránce v rozvinutí sil. Těžkosti řešení těchto otázek vyplývají z omezeného počtu výhodných komunikací ve směru k frontě a podélní a v jejich značné zranitelnosti. Vzrůstá zde význam organizace silné protivzdušné obrany jednotlivých objektů na komunikacích, především tunelů, nejdůležitějších horských průchodů a mostů, jejichž zničením může být přerušeno spojení na dlouhou dobu. Vzniká nutnost rozmístění záloh rozptýleněji ve značné hloubce a rovněž i rozptýleného umístění tylových objektů a velitelských stanovišť. Vojska, která nejsou v pohybu, musí být spolehlivě ukryta především v nerovnostech terénu.

V horském terénu může být pro vedení obranné operace stanoveno širší pásmo. Obrana s dostatečnou hustotou sil a prostředků bude vytvářena jen na směrech, přístupných pro útok nepřítele, protože je nutno předpokládat, že i on bude nucen rozvinout vlastní vojska na ohromném prostoru a vést útok s rozhodným cílem jen na jednotlivých poměrně úzkých úsecích.

Hlavní uskupení sil a prostředků obrany musí být využito k odražení úderů hlavních sil nepřítele na nejdůležitějších horských směrech anebo k provedení rozhodného protiúderu. Na nejdostupnějších směrech v prvním sledu obrany je výhodnější mít vševojenské svazky vybavené dostatečně silnými prostředky protitankové a protivzdušné obrany podporované raketami a letectvem. Tyto svazky a útvary budou s to odrazit jakékoliv údery nepřítele, budou-li se opírat o připravená obranná pásma a v některých případech i o systém trvalých obranných staveb,

opevněných rajonů a budou-li rozsáhle využívat různých zátarasů, přirozených překážek a těžko překonatelných horských úseků terénu.

Velký význam pro zabezpečení úpornosti obrany budou mít tankové útvary, jejichž znaná část se umísťuje ve druhém sledu anebo v záloze svazků na směrech nejvíce způsobilých pro vedení bojové činnosti. Ve druhém sledu mohou být motostřelecké a někdy i tankové svazky.

Největší počet obranných pásem s hlubším členěním do hloubky bude na tankodostupných a průchodných úsecích. Na těžko dostupných úsecích nemusí být frontová a někdy ani armádní pásma obrany a v důsledku toho nebude systém obranných pásem souvislý.

Podle dosavadních názorů bude vystaveno největšímu nebezpečí zničení jadernými zbraněmi na hlavních směrech útoku nepřítele zpravidla první pásmo obrany. Proto nebude vždy účelné soustřeďovat na něm větší část sil a prostředků. Tyto síly a prostředky je lépe rozmísťovat v hloubce. Takové rozmístění sil a prostředků umožní vytvořit mohutné „palebné pytle“. Vojska nepřítele, která se do nich dostanou, budou velmi výhodným cílem pro použití atomových a chemických zbraní. V horách je daleko více možností k vytvoření podobných palebných pytlů nejen v taktickém, nýbrž i v operačním měřítku, než je tomu v rovinatém terénu. K udržení křídel takového pytle především na čarách těžko dostupných přirozených překážek je zapotřebí jen nepatrných sil.

Při obraně v horách má použití atomových a chemických zbraní celou řadu výhod. Větší rozsah a stupeň ničení i zamořených úseků terénu vytváří výhodnější podmínky pro obránce pro ničení vklínivších se uskupení nepřítele a pro obnovení anebo stabilizaci fronty. Jaderné a chemické zbraně mohou být

nejúčinněji použity na nahromaděná vojska útočníka v údolích, průsmycích a soutěskách a na odpalovací základny raketových prostředků a na letiště. V obraně bude také velmi rozšířeno zřizování řízených výbušných jaderných zátarasů na pravděpodobných směrech útoku nepřítele.

Při použití polního dělostřelectva je nutno uvažovat, že v průběhu obranné operace bude jakýkoli jeho manévř spojen s velkými těžkostmi. Možnosti centralizovaného velení dělostřelectvu budou za těchto podmínek rovněž silně omezeny. Proto bude rychlé hromadění palby a soustředění velké části dělostřelectva převládat na směrech přístupných pro činnost vojsk, hlavně podél širokých údolí, táhnoucích se v týlu k frontě a podél horských hřbetů a pozvolnými svahy. V soudobých podmínkách je možné značně menší hromadění dělostřelectva, vyplývající z možností raket s jadernou náloží, použitých ve prospěch bránících se vojsk.

V horském terénu je možno lépe a s větší spolehlivostí než ve středně členitém terénu zjistit prostory soustředění, dobu rozvinutí a směr útoku hlavních uskupení nepřítele. Údery prováděné na tato uskupení mohou vést k podstatnějším výsledkům. Proto je nutno k zmaření útoku nepřítele anebo zeslabení jeho uskupení v období rozvinování použít v největším měřítku jaderných zbraní, raket, letectva a dalekonosného dělostřelectva. Údery těchto prostředků na nahromaděná vojska v údolích a v kotlinách a na kolony vojsk při překonávání horských průsmyků, průchodů, přeprav přes horské řeky a jiných úzkých míst je možno způsobit nepříteli vážné ztráty. V případě nestejněho časového rozvinutí vojsk nepřítele na různých směrech, bude ničení jeho uskupení prováděno postupně.

Během boje o první a druhé pásmo obrany musí být věnována značná pozornost udržení opěrných bodů a uzlů obrany na dominujících výšinách, v horských průsmycích, na uzlech cest, na bocích a v týlu útočícího nepřítele. Všechny uvedené klíčové objekty budou ve značné míře napomáhat udržení obranných pásem a postavení, a co je zvláště důležité, zabezpečí vytvoření výhodnějších podmínek pro provedení protiztečí a protiúderu. Nutno vzít v úvahu, že při organizaci úporné obrany na jedné výšině anebo celé řadě sousedících dominujících výšin je možno s dostatečnou pevností uzavřít nejdůležitější horské směry anebo často jedinou komunikaci.

Protizteče v horách mohou být vedeny nejen podél cest a údolí, nýbrž i podél hřbetů, s vrchu po svazích hor, do boku a týlu vklínivších se vojsk. Zvláště úspěšné budou protizteče při výstupu nepřítele na výšinu.

Velkého významu nabývá ničení útočníka po částech na jednotlivých směrech útoku. Hlavní zásadou zůstává zničit jeho uskupení na nejdůležitějším směru. K tomu je třeba provádět atomové údery, použít raket, letectva a dělostřelectva, provádět protiúder druhými sledy, zálohami a vojsky, přivedenými z jiných méně aktivních a ohrožených směrů.

Útočné a obranné operace v horském terénu jsou velmi složité a úporné. Řízení operací v podobných podmínkách vyžaduje vysoké mistrovství velitelského sboru a výtečnou kvalifikaci štábů, hluboké pochopení charakteru soudobé války a znalosti zvláštností vedení boje a sražení v horách.

Provedení protiúderů vyžaduje pro omezený počet cest pro přesun vojsk a složitost manévru hlavně v noci včasné rozvinutí vojsk na předem připravených a udržovaných čarách. Protiúder, zvláště podél širokých údolí, anebo na velkých náhorních rovinách, mohou být prováděny z chodu.

Současně je třeba uvážit, že v horách nebude vždy možné provést protiúder do boků a týlu nepřítele. Často bude třeba provést čelní protiúder na jednom nebo na dvou směrech, rozdělit jim nepřátelské uskupení a zničit je po částech. Je však zřejmé, že takový úder může vést k úspěchu pouze v případě, bude-li na nepřátelské uskupení zaměřena silná činnost letectva a dělostřelectva s použitím prostředků hromadného ničení.

Shromáždění sil pro protiúder na jednotlivých horských směrech je spojeno s velkými těžkostmi. Proto nebude vždy možno provést jej v měřítku frontu a někdy ani v měřítku armády. V žádném případě však nelze připustit provedení protiúderu zálohami přisunovanými z hloubky, které by byly zasazovány do boje po částech. Tyto síly je třeba soustředit a ve výhodném okamžiku provést silný protiúder. Tím bude možno dosáhnout zmaření útoku nepřítele a vytvoření příznivé situace pro přechod do rozhodného protiútku.